

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعه سی

ایک آیدہ برنشر اولتور

مندرجات

بروثیقہ مؤلم افضل الدین
» ذیل صفوت
سلطان عثمان ٹاپینک لہ سفرینہ دائر ترکیجہ برکتاہسی : خلیل ادہم
غزوات خیرالدین پاشا نجیب عاصم
شہزادہ خلیفہ سرگذشتی یانقواسکندرھوجی
روم سلجوقی دولتک انقراضیلہ تشکیلی ایدن طوائف ملوک (مابعد) : احمد توحید
سلسلہ وقوعات دولت علیہدہ ضبط ایدلیان ۱۱۴۲ سنہ سی حادثاتی : عارف
تفرقہ : تاریخ سلطان محمد ثانی . مؤلفی قریتو وولوس . مترجی قارولیدی .

فیثانی ۵ غروش

استانبول

انجمن عثمانی

طبعیت مشائی

۱۳۲۸

سلسله وقوعات دولت عليه ضبط ايدلمان

۱۱۴۲ سنه سی حادثاتی

۲

حریق کیر - بوسه ، استانبولده وقوعبولان بر حریق کیر ایله ابتدا ابتد. سورک بلاطقبوسی خارجنده کی میدانه ناظر مسجدک تحتندہ واقع مخزنلرک برندن، محرمک غره سنده ظهورایدن یاقین، شدت روزگار ایله قبودن داخل سوره دخول ایدوب توسیع دائره سیرایت ویکرمی دورت ساعت دوام ایله رک شهرک غنی قدری طعمه لهیب خامانوز اولشدر. شویله که : ایوب طرفنده کی زاویه دن فارقبوسه قدر اولان محللر عرضی تشکیل ایتمک اوزره غرب جهتدن سوری تعقیب ، شرق طرفدن دخی فارقبوسی و سلطان سلیم و ناشیجی جامعلری حدودینی اراه ایتمک اوزره استانبولک مبتی اولدینی ایکی صریدن برنجینک هرایکی عیالجرینی احراق ایله بونلر آراسنده کی وادینک مبدائنه قریب محللره قدر ایندی، که بونلرده صفه لی چشمه وخرقه شریف تربه سیدر .

بو حریقدن ، کوسریلان حدود داخلنده کی جوامع کیره ایله قهریه جامعی قریبده خارق العاده اوله رق خلاص اولان بش اون قدر خانه دن ماعدا موجود اما کن خیریه وخصوصیه مبدل رمادا ولدی [۱]، بوایکنجیلر آره سنده منویین علمیه دن مناصب رفیعہ یی حائر ویا خود معزول رجال کثیرمک خانه لری دخی وار ایدی .

از جمله : مشیخت اسلامیه دن مفصل عبدالرحیم (چهارشنبه ده

[۱] اوزمانه عائد بر مجموعه خصوصیه ده بکرمی بش جامع ومجد شریفک

واون درت فرومک یاندینی مقیددر .

محمد اغا قربنده بکجکز جامع شریفی جوارنده (و میرزا زاده (قره کمرک
جوارنده او کو ز محمد پاشا جامع شریفی قربنده) و سابقا صدر روم اولان صحاف
زاده (ادرنه قبونده آجی چشمه جوارنده لوکنجیلر قربنده) و کواکبی
زاده ولی الدین (بکجکز جامع شریفی قربنده) و آناطولی سدارتندن
منفصل حامد زاده (زنجیرلی قیو جوارنده) و استانبولدن مغزول صنع الله
(بکجکز جامی قربنده) افندیلر خانه لری . محترق اولان معابد
خریستیانیه دن بریسیده بلاط کنیای کیری در .

فارق بوسندن ایوب طرفنده کی زاویه به قدر سور و دکز آره سنده اولان
محللرله اکر ی قویه قدر سورک خارج و قربنده اولان یرلر دخی طعمه لهیب
اولدی [۱]. اوزمان استانبولک الک غلبه لک یرلرندن معدود بولنان بو محللرک
احتراقی سببیه ، برحق اهای محروم اماکن و ساکن اولدی . هکام شانک
ورودندن اول ساکنی انشا مقصدنده بولنان حرقرزدکان ، حکومتک معاونته
احتیاج کوریوردی . حکومت ایسه بوکی آفادن حادث اوله جق غلیان
افکاره میدان ویرمماک ایچون سریعاً اتخاذ تداییره توسل ایتدی ، او
زمانک ایجابجه استانبولده ندرتی اولمظه برابر ، حریقدن طولانی ده فیثائی
یو کسله جکی بدیهی اولان مالزمه انشایه نک ؛ حریق وقوعندن اولکی بهانی
ضبط دفتر ایتدیروب نرخ اتخاذ و بوکا « بر آنچه برجه وضع اولنماق
اوزره » تسجیل ایتدی و تأمین محفوظیتی ده « خاصه معمارباشیسی [۲] » نه
امر ایلدی . کراسته و طوغله و کیره میدکی مالزمه انشایه دن موجود

[۱] ذیل الدیل شیخی : ج ۳ ، ص ۳۶۵ — ۳۶۶ ، خلاصه .

[۲] بو خاصه معمار باشینک اسی قیودات دیوان هایونده ذکر اولنماشد .
۱۱۴۳ سنه عائد اولان روزنامه دفترینک برنجی صحیفه سنده کی بر حسابدن
اسنک « محمد » اولدینی آکلاشلیبور . بو حالده طوب قیو سرای هایونی قیوسی
قارشوسنده کی مشهور چشمه نک معساری بو ذات اولتی لازمکطور . ۱۱۴۱ سنه سنده
بنا اولنان بو چشمه نک معمارینه دکل انشائه دائریله توارخ عثمانیه ده معلومات
ویرلماشد .

بولانلرینک سرباً ارسالیله برابر بوندن صکره دخی کیجه یی کوندوزه قاتهرق بالاعمال سوقی، ادرنده وکیولی و مایدوس و بوغاز حصار قضالرنده و ساقر جزیره سنده اولان بتون نجارلرک اعزامی ایچون محللرینه امر ویرلدی. مع مافیه بو سوقیاتک استابولجه اتخاذا اولنان نرخه تابعیتی مشروط ایدی.

کراته قاطع واسکله لره ناقللرینک مطالبات فاحشه ده بولندقلری، سفاین ثقلیه اصحابی طرفندن حکومتی اخبار واشتکا ایدملکه؛ نرخ جاری به توفیق فیثات ایتک اوزره تنیه و متبه اولیانلرک محکم حق لرندن کلنمک، اوزره کیولی شه جزیره سی نهایتدن طونه بوغازینه قدر اولان محللرک و قوجه ایلی و بولی ساحللرینک حکام و ضابطانه شدید فرمانلره تأکید ایدلدی.

کره مید و طوغله نیک یالکز شهر کویندن جلی، تأمین مقصده کفایت ایده مبه جکی آکلا شملقه؛ استابول نرخه تابع اولق اوزره روسجق کپی برماقه بیعه دن جلبنه دخی توسل ایدلدی؛ مصارف ثقلیه نیک زیاده لکی ایسه اورانک اها لینه بر غائله عظیمه اولدی.

حریق زده بنالرک تماماً انشائه قدر، حریق دن اول بنایه مباشرت ایدنلردن ماعدا مجدد بنایه و نجارلرک حریق محللرندن بشقه یرلرده چالشمه نه مساعد ایتماسی ایچون؛ اداره اتخاذا اولنان قرار حقنده کی تنیه و تأکید خاصه معمار باشیسی اهمیت ویرماش و وقوع بولان شکایات متوالیه نتیجه سنده بونک سبی اخذ رشوت اولدینی تین ایتش ایدی. مع مافیه بونک ایچون آکا هیچ بر جزا ترتیب اولمندی، یالکز قرارک تأمین محفوظیتی ایچون اتخاذا ایدیلان تدابیر شدید بی مین فرمانده، کندینک راشی اولدینی یازلمنله برابر؛ آندن صکره خلاف قرار حرکتی حالده عزلی ایله اکثفا اولنیه رق جزاسنک ترتیب اولنه جنی بیلدی رلدی [۱].

[۱] دیوان هایون مهمه دفتری. نوسرو: ۱۳۵. اوائل و اواسط محرم.

اوائل صفر سنه ۱۱۴۲.

ایشته‌بوشدید فرمانلره سوء استعمالاتک اوکی آله بیلدیکندن و مرکزک منفعته اوله‌رق طشره‌نک ضرری اختیار اولندیقندن محال مخترقه‌نک عمارتی سریعاً حصول بولدی ، مع‌مافیہ تفرعاتی بوسنه‌نک چوق مدتی ظرفنده حکومتی مشغول ایتدی .

ماطلیلرک تجاوزاتی — اسکندریه (اشقودره) سنجاغی ملحقاندن ماط قضانده ، برطاقم عاصی قریه‌لر اولوب جزیه وتزل وعوارض‌کبی تکالیف امیریہ اعطا ایتمزلر وشقاوتله اوقات کذار اولورلردی . ایشته بونلردن دوردینک اهالیسی رؤ‌ساندن الامان اوغللری وزوغ اوغلی‌نام که‌لرک ریاستده اجتماع ایدوب بیراق آجدیلر ، هم حدود اولان اوخری سنجاغی ملحقاندن آقچه حصارواشم قضالرینک پک‌چوق قراسنی باصوب اموال وارزاق و دواب ومواشیننی نهب وغارت ایله برابر قتل نفوس واهل وعیاللریخی استرقاق ایتدیلر ؛ حتی ایکی قریه‌دن یکریمی عدد باکره اسیرایتدکری صورت رسیده تحقیق ایتمشدر [۱] . ایشته اوصورتله ابتدا ایدن بوتجاوزات کوندن کونه زیاده‌لشدی ، اوخری سنجاغنک خرابنه بادی اولغه باشلای . متصرفی میرمیران حاجی ابراهیم پاشا کیفیتی مرکزه اشعار ایتدی . کندیسيله ایل‌بسان متصرفی امیرالامرا محمود واسکندریه متصرفی پاشا‌لر تحت حکومتلرنده اولان بک ویکزاده‌لر و سائر حرب و ضربه قادر اولانلرایله بوناثره شقاوتک اطفالنه مأمور اولدیلر . مع‌مافیہ بونلره : احوال‌لری شرعله کوریلوب احقاق حق اولغنی اوزره ، امر ویرلدی .

[۱] ماطک اکثر قراسی اسکیدن بری حال عصیانده بولنیور ایدی . بونلردن اوچ عددینک اوآنه کنجیه قدر هیچ برتکالیف دیوانیه اعطا ایتماش عاصی بش‌آلتی بوزملح خرینیانی اولوب بونلر همجوار دیگر قضالر اهالیته مظالمک انواعنی اجرا وحقی بومظالمی عیال واولادینی غصب وسرقت وعمل‌سائرده فروخت ایتمک درجه‌ته ایصال ایلدیکلرندن صورت شدیدده تأدیلری اسکندریه متصرفی خداوبردی پاشایه غره شعبان سنه ۱۱۲۲ تاریخلی فرمانله بیلدیرلشدی .

بونلر متفقاً اوزرلرینه واردقده اشقیا مقابله ایدمه‌یه چکنی آکلایوب :
بعدهما بوکی شقاوتلری ظهور ایتمک و اصحاب حقوقک مطلوباتی ادا
و اعاده ایلمک شرطیه استیان ایتدیلر ، بوتعهداتی ایفایه الامان اوغللرندن
علی تکفل ایتمکله برابر سوز صاحب‌لرندن اون کسه‌یی دخی « درزنجیر »
اولق اوزره رهن و ردیلر ؛ بونک اوزرینه مأمور اولان متصرفلر
معتزلیه دائرة حکومتلرینه عودت ایتدیلر .

ماطلیلر تمهدلرینی ایفایه‌ایستدار ایتدکلرنده « اوته‌دنبرو مزور و تحریک
فته و سرجمیت اولق عادت مستمرسی اولان حال پیرام‌نام شق » بونلری
اغوا ایدرک مانع اولدی . اصحاب حقوقک بقیه‌قالان مطلوبات کثیره‌سک تحصیل
ایچون ، اوخریدن کوندربیلان آدم‌لری خائفاً اعاده ایده‌رک ؛ رهنلری دخی
حیله ایله تخلیص ایتدیرمک ؛ اشقیانک ریاستی درعهده ایدوب طغیانی
اظهار ایتدی . بودفعه تسلط قری ، قتل نفوس ؛ غارت اموال و تمجیز
ابنای سبیل کبی تعرضاتده اولکیدن زیاده شدت کوستردیلر . همجوار
قریه‌لر اهالیسی ، طرف حکومتدن محافظه ایدلمدکلری جهته ؛ یابونلره التحاقه
مجبور و یاخود اشقیانک تعرضاتیه بریشانلغه محکوم اولدقلرندن عصیان
کوندن کونه توسع ایتمکله باشلادی و اختلال حالنی آلدی .

حاجی ابراهیم پاشا بونی تکرار صدارته بیلدیردی ، کندیسيله ایل‌بلان
واسکندریه متصرفلری اولکی وجهله تکرار اوزرلرینه تعین اولندیلر .
کوندربیلان فرمانده ، مقدمکی کبی شرعاً اجرای تدابیر ایله اولکی معامله‌نک
اتمام واکالی و بوکا عدم اطاعتله مقابله‌یه تصدیلری تقدیرنده بالمقابله تأدیپ
ایدیلرک مضرترینک اهالی مطیع اوزرلرندن رفی ومع‌مافیه « بوتقریب
ایله رعایا و برایا برفرده ظلم و تعدی اولنمقدن احتراز اولنسی » امر
ایدلدی [۱] . ایسته نه سابقه‌ده ابتدا ایدن حادثه بونه دخی تمادی
ایتدی ، لکن نتیجه‌سرقالدی . چونکه تعین اولنان پاشالری بریره

[۱] دیوان عایون مهمه دفتری ، نومرو : ۱۳۵ ، اوائل محرم نه ۱۱۴۲ .

طویلامغه وحرکتلرینه نظارته مأمور اولان مباشر بوامرك اوخری به ورودندن برمدت صکره وفات ایستدی، فرمانك اجرانی تعقیب ایده جك كسه قالدیفندن تعیین اولنانلر طویلامدی .

اواخری متصرفی کیفیتی تکرار صدراعظمه یازدی ، بوبابده اولکی حکمی تأکیداً تکرار بر فرمان کوندردی ؛ او طرفده اولان دیگر بر مباشر دخی بوایشه مأمور اولدی [۱] . لکن مدت مدیده دنبرو دوام ایتمیکی حالده اطفا اولنه میان و اواننده پك زیاده کسب اشتداد ایدن مارغلیچ و مزراق [۲] اشقیاسك تجاوزاتی حکومتجه دها زیاده اهمیتی کورنمکله بومتصرفلر آنلر اوزرینه دخی تعیین اولندیلر، حتی ماطك اولکی تجاوزاتسده ریاست ایدن الامان وزوغ اوغللری دخی اوخری متصرفك معیتده اوله رق بوایشه مأمور اولدیلر [۳] . بوضورتله اخیراً ارسال اولسان فرمانك دخی حکمی اجرا اولنمدی و ماطیلر تأدیپ اولنمدی وایش متعدد فرمانلرك کوندرلمسندن عبارت قالدی . بوکاده فرمانلرده باب عالینك قوللانیدینی ایکی طرفلی بر لسان سبب اولمشدر .

غریبه اوله رق شوراسنی دخی بیانه مجبورز که مارغلیچ و مزراق فرمانیه ماطك صوك فرمانی برتاریخده صادر اولمش (اواخر ربیع الاول ۱۱۴۲) و برابر ارسال ایدمشدر . بوده اوایکی حادثه دن برینك تنسیب مأمورلرك تقدیرینه حواله ایدلش دیمك اولوب ، آنلرده حکومته دها مضر نتیجه یی موجب اولسی ملحوظ بولنان و کندیلرنجه دها زیاده منافع تأمین ایده جك اولان مارغلیچ و مزراق عصاتیه اوغراشمقی تنسیب ایتمشدر .

همدان و تفلیس ایالتلرینك مقطوعاً احطالسی — اشرف شاه ایله

[۱] دیوان مایون مهمه دفتری نومرو : ۱۳۵ ، واسط صفر ۱۱۴۲

[۲] مزراق دلوپنه سنجاغنده برقصا ایدی . قیودات دیوانیه ده بعضاً مزراق دیده یازلشدر . مارغلیچ اوزمان بوقضابه تابع برپلننه ایدی .

[۳] دیوان مایون مهمه دفتری، نومرو : ۱۳۵ ، اواخر ربیع الاول سنه ۱۱۴۲ .

عقد اولتان مصالحه اوزرینه ایراندن ضمیمه ملك عثمانی قلنان ممالكك
تنظیمات ملكیه سنه صره كلدی . بونلردن همدان و قلیس اراضیسی
وسیع و اهالیسی کثیر برر ایالت معموره ایدی . لکن ایران سفری
سیله دیگر یرلرده اولدینی کبی ؛ اوطرفلرده دخی تزیاید ایدن باشی بوش
عساكر ك تجاوزاتسندن؛ اهالیسی اطرافه طاغلمشلردی . بوایالتلرك والیرلی
وزیر عبدالرحمن و اسحق پاشاالرعدل ذواتدن معدود اولدقلرندن، اعتدال
و حسن معامله ایله اجرای حکومت ایدیورلردی . بونلرخوزه حکومتلرنده
اولان محللر اهالیسنه کوستدکلری رفق و ملایمت ایله معامله خصوصه،
بونلری باشی بوش عساكر دخی تجاوزاتسندن حیاتی تردیف ایتدیلر .
بوصورتله اورالرك اهالیسندن اطرافه متفرق اولانلر اوطان قدیمه لرینه
رجعت و اقامت ایله نائل رفاه و امنیت اولدیلر . بوکا بناء بوایالتلرك
استقلالاً ضیطی ایچون دفتردارقلربك رفع و الغاسیله مقطوعاً توجیبی،
دهازیاده معموریت و مضبوطیتی موجب اوله جنی حکومتجه تذکر ایدلدی
و ایالت جزیره لری برابر اولمق اوزره همدان ۷۳۲ و قلیس ۴۵۰ کیسه
رومی آنچه مال ایله اسکی والیرینه تفویض اولندی . بوکا دائر یازیلان
فرمانلرده : رفع اولتان دفتردارقلر قلیه سی و سایر عوائد معینه سی تماماً
طرفلرینه راجع و عائد اولدینی و مع مافیه فقراً قطعاً بردرلوجور و تعدی
اوله حق حالده اولماقله بوجه اعتدال مقاطعات و جزیه ماللربك محصول
طبیعیلرندن اول مقدار مال میری بی استیفا ایلدکدن صکره مصارف
لازمه لرینه و فایده جك مرتبهلردن افزون فائض دخی حاصل اوله جنی
بدیهیاتنددر [۱] دیه یازیشلدر .

ماپیدی وار

عارف

